

Nr 227.

Ankom till riksdagens kansli den 19 juni 1945 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar med förslag till vissa ändringar i civila avlöningsreglementet, militära avlöningsreglementet, manskapsavlöningsreglementet och folkskolans avlöningsreglemente, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a och 3:e avd.)

I propositionen nr 218 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 2 mars 1945, föreslagit riksdagen att *dels* godkänna vid propositionen fogade förslag till kungörelser om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet, militära avlöningsreglementet och manskapsavlöningsreglementet ävensom av 14 § folkskolans avlöningsreglemente, *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet förordats meddela föreskrifter i fråga om avlöning å civil befattning under tjänstledighet för militär tjänstgöring, avlöning under tjänstgöring vid verkshemvärn, löneklassplacering av vissa personalgrupper vid statens järnvägar och om löneklassplacering för befattningshavare, som innehaft kollektivavtalsanställning, samt för budgetåret 1945/46 meddela särskilda avlöningsföreskrifter vid eventuell övergång till krisadministration.

Vidare har Kungl. Maj:t i propositionen nr 316, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 11 maj 1945, föreslagit riksdagen att godkänna vid propositionen fogade förslag till kungörelser om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet samt om ändrad lydelse av 50 § militära avlöningsreglementet och av 25 § 1 mom. manskapsavlöningsreglementet.

I samband med Kungl. Maj:ts ovannämnda, i propositionerna nr 218 och 316 framlagda förslag har utskottet till behandling förehått

dels följande vid riksdagens början väckta motioner, nämligen

två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Anna Sjöström-Bengtsson* och fru *Gärda Svenson*, I: 224, och den andra inom andra kammaren av fru *Ellen Svedberg* och fröken *Gunnel Olsson*, II: 391, samt

en inom andra kammaren av herr *H. Witzell* väckt motion, II: 224,

dels ock följande i anledning av propositionen nr 218 väckta motioner, nämligen

två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *E. Hage m. fl.*, I: 330, och den andra inom andra kammaren av herr *L. Lindahl m. fl.*, II: 513,

en inom andra kammaren av herr *K. E. Senander* väckt motion, II: 514,

en inom andra kammaren av herr *E. Eriksson* i Stockholm väckt motion, II: 539, samt

en inom andra kammaren av herr *N. Holmström* väckt motion, II: 540.

Beträffande yrkandena i nämnda motioner får utskottet hänvisa till den följande redogörelsen härför.

Propositionen nr 218.

Avlöning under tjänstledighet för militärtjänstgöring. I propositionen nr 218 föreslås under punkten 1 (s. 12—15) bemyndigande för Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad chefen för finansdepartementet förordat meddela föreskrifter i fråga om avlöning å civil befattning under tjänstledighet för militär tjänstgöring.

I statsrådsprotokollet erinras, att Kungl. Maj:t i en den 16 februari 1945 dagtecknad proposition, nr 65, framlagt förslag till nytt krigsavlöningsreglemente, avsett att träda i kraft den 1 juli 1945. Nämnda förslag har av riksdagen bifallits (skrivelse nr 311). Det nu ifrågavarande förslaget avser att åstadkomma vissa ändringar i gällande bestämmelser om avlöning under tjänstledighet för militär tjänstgöring i syfte att de civila avlöningsbestämmelserna skola komma att korrespondera mot de militära.

Avlöning under tjänstgöring vid verkshemvärn m. m. Under punkten 2 (s. 15—19) föreslås bemyndigande för Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat meddela föreskrifter i fråga om avlöning under tjänstgöring vid verkshemvärn.

Kungl. Maj:ts förslag avser att i två avseenden åstadkomma ändringar i de för verkshemvärn gällande bestämmelserna.

Den ena frågan gäller villkoren för att verkshemvärnsman i fredstid skall kunna erhålla oavkortad lön under ledighet för deltagande i kurser. Enligt gällande bestämmelser äger verkshemvärnsman för deltagande i kurs för utbildning av hemvärnsbefäl åtnjuta oavkortad lön, dock högst under 10 dagar av ett och samma kalenderår. Enligt det nu framlagda förslaget skall verkshemvärnsman under tjänstledighet i fredstid för deltagande i hemvärnskurs eller undergående av specialutbildning efter vederbörande myndighets beprövande äga åtnjuta oavkortad lön under högst 14 dagar av ett och samma kalenderår.

Det andra spørsmålet avser frågan av vilka medel sådana ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring, skola bestridas, om vilka förmåles i förordningen den 28 juli 1941, nr 593.

Löneklassplacering av viss personal, som övergått i statens järnvägars tjänst vid statsförvärv av enskild järnväg. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat meddela föreskrifter i fråga om löneklassplacering av vissa personalgrupper vid statens järnvägar. Under punkten 3 (s. 20—23) behandlas detta förslag i vad det avser viss personal, som övergått i statens järnvägars tjänst vid statsförvärv av enskild järnväg. Kungl. Maj:ts förslag i sistnämnda hänseende grundar sig på en den 7 november 1944 dagtecknad framställning av *svenska järnvägsmannaförbundets styrelse*, över vilken framställning *järnvägsstyrelsen* och *allmänna lönenämnden* avgivit yttranden.

Departementschefen har i denna fråga för egen del anfört följande.

Såsom av den lämnade redogörelsen för lönesättningen i fråga om övertagna järnvägspersonal framgår, erhåller befattningshavare, som vid den enskilda järnvägen åtnjutit högre avlöning än som motsvarar lägsta löneklassen i respektive lönegrad, inplacering i den löneklass, i vilken löneförmånerna närmast understiga lönen vid den enskilda banan, varjämte han erhåller ett personligt lönetillägg, motsvarande skillnaden. Enligt beslut vid 1943 års riksdag skall dock befattningshavare, som sedan minst tre år innehåft slutlön enligt den enskilda järnvägens avlöningsbestämmelser, vid uppförandet på statens järnvägars aktiva personalstat inplaceras i den löneklass inom tillämplig lönegrad, som ligger närmast över nämnda slutlön. Samma löneklassplacering skall befattningshavare, som vid övergången i mindre än tre år innehåft dylik slutlön, erhålla efter det tre år förflutit från ernåendet av slutlönen.

Järnvägsmannaförbundets styrelse har nu gjort framställning i syfte att samtliga befattningshavare, vilka den 1 januari 1940 eller senare övergått eller komma att övergå på statens järnvägars aktiva personalstat, skola inplaceras i den löneklass inom tillämplig lönegrad, i vilken löneförmånerna närmast överstiga lönen vid den enskilda banan. Framställningen har motiverats med den förbättrade löneställningen vid de enskilda banorna.

Järnvägsstyrelsen har tillstyrkt framställningen såvitt angår befattningshavare, som under tiden 1 januari 1940—30 juni 1942 i samband med statsförvärv av enskilda järnvägar övergått till anställning vid statens järnvägar. Styrelsen har härvid framhållit, att dessa befattningshavare finge anses ha erhållit en mindre förmånlig löneklassplacering jämfört med senare övertagna befattningshavare dels på grund av det sätt, på vilket dyrtidstillägget vid den enskilda järnvägen beräknats vid lönejämförelsen, dels i betraktande av att höjda konjunkturtillägg inverkat till den senare övertagna personalens förmån.

Då det av järnvägsstyrelsen framlagda förslaget, vilket biträtts av järnvägsmannaförbundet och tillstyrkts av allmänna lönenämnden, synes mig innebära en godtagbar lösning, får jag förorda bifall till detsamma. Den nya ordningen synes, på sätt järnvägsstyrelsen förordat, böra tillämpas från och med den 1 juli 1945.

Förslaget synes böra underställas riksdagen, vars bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela föreskrift i ämnet torde böra inhämtas.

Fråga om undanröjande av vissa ojämnheter vid löneklassplacering. Under punkten 4 (s. 23—35) behandlas vissa av förra årets riksdag med anledning av väckta motioner (I: 182 och II: 248 samt II: 127 och II: 272)

i skrivelse nr 259 berörda ojämnheter vid löneklassplacering enligt civila avlöningsreglementet m. fl. författningar. I riksdagens skrivelse hade framhållits, att det syntes önskligt, att ifrågavarande ojämnheter i lönesystemet undanröjdes så långt detta kunde visa sig praktiskt möjligt, samt att riksdagen funnit fog föreligga för en hemställan till Kungl. Maj:t om ett övervägande på vilket sätt och i vilken omfattning detta eventuellt kunde ske.

Allmänna lönenämnden har, efter hörande av vissa myndigheter, den 16 februari 1945 avgivit yttrande i ärendet. Den föreliggande utredningen avser tre skilda frågor, i statsrådsprotokollet betecknade a)—c).

a) Fråga om tillämpning av sneddningsregeln i vissa fall å befattningshavare, som övertagits från enskild järnväg.

I den ovannämnda motionen II: 127 hade vid förra årets riksdag hemställts om meddelande av beslut, att befattningshavare, som vid övertagande av enskild järnväg anställas på aktiv stat vid statens järnvägar, skola anses ha erhållit befordran och därför få sneddningsregeln tillämpad på sig, därest de erhålla en befattning, som i lönegradshänseende är högre än den, som angivits för dem i den vid köpekontraktet rörande järnvägen fogade personalförteckningen.

I denna fråga anför nu *departementschefen* för egen del följande.

Enligt min uppfattning saknas icke fog för yrkandet att de fall, då anställningshavare, som övertagits från enskild järnväg, vid överförande till statens järnvägars aktiva stat erhåller högre befattning än som angivits i bilaga till köpekontraktet angående järnvägen, i löneklasshänseende behandlas som befordringsfall. Den omständigheten, att därigenom icke skapas full likformighet i löneklasshänseende för olika övertagna personalgrupper, bör icke utgöra hinder för ändringens vidtagande. Ojämnheter vid tillämpningen kunna nämligen icke helt undvikas, hur löneklassreglerna än utformas. I det föregående (punkt 3) har jag tillstyrkt jämkning i annat hänseende av reglerna om löneklassplacering för personal, som tidigare övertagits från enskild järnväg. Denna jämkning synes icke böra påverka ställningstagandet till den nu föreliggande frågan. I likhet med allmänna lönenämnden förordar jag, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande till den omreglering av löneturen för övertagen järnvägspersonal, som erfordras för tillgodo-seende i princip av syftet med motionen. För redan övertagen personal bör därvid företagas en retroaktiv omräkning av löneturen från övergången till statens järnvägars aktiva stat. Någon retroaktiv löneutbetalning i anslutning därtill anser jag mig dock icke böra tillstyrka, utan jag förordar, att omregleringen genomföres med verkan från och med den 1 juli 1945.

Det ovan vid behandling av punkten 3 omnämnda bemyndigandet avser jämväl den av departementschefen här berörda frågan.

b) Vissa ojämnheter i löneklassplacering vid täta befordringar mellan näraliggande lönegrader.

I riksdagsskrivelsen har vidare påtalats det förhållandet, att av två tjänstemän, som befordras till samma lönegrad, den som är efter i befordringsturen och därför senare uppnår den högre lönegraden, likväl tack vare snedd-

ningsregeln kan komma i bättre lönetur än den tidigare befordrade, om han under tiden passerar en mellangrad.

Allmänna lönenämnden har på anförda skäl ansett, att riksdagsskrivelsen i denna del icke borde föranleda ändring i gällande bestämmelser angående löneklassplacering. Vad i ärendet förekommit gäve emellertid lönenämnden anledning att understryka angelägenheten av att frågan om en revision av gällande avlöningsbestämmelser snarast upptoges till övervägande.

Departementschefen har i denna fråga för egen del anfört följande.

I likhet med lönenämnden anser jag, att ändringar av större räckvidd i gällande bestämmelser angående löneklassplacering icke lämpligen kunna genomföras annat än i samband med en allmän lönereglering. Tilläggas må endast, att erfarenheterna från olika ärenden, i vilka jämkningar i lönetursreglerna ifrågasatts, giva vid handen, att ojämnheter i löneturen överhuvud icke kunna undvikas med nuvarande löneklasssystem utan att detta tynges med invecklade detaljbestämmelser.

c) Fråga om retroaktiv tillämpning av vissa från och med den 1 juli 1939 gällande lönetursregler.

I riksdagsskrivelsen har i anslutning till uttalanden i motionerna I: 182 och II: 248 samt II: 272 erinrats, att de från och med den 1 juli 1939 gällande reglerna om sneddnning vid befordran från extra ordinarie till ordinarie befattning icke erhållit retroaktiv tillämpning, vilket medfört, att en del tjänstemän, vilka redan före bestämmelsernas ikraftträdande blivit ordinarie, kommit att ställas ogynnsammare än tjänstemän, som senare befordrats till ordinarie.

I de nya avlöningsreglementena ersattes den tidigare tillgodoräkningsregeln vid befordran från icke-ordinarie till ordinarie tjänst med sneddningsregeln. Under åren närmast före löneregleringen hade familjepensionsrätt införts för extra ordinarie tjänstemän. Som kompensation för familjepensionsavdragen erhöles de extra ordinarie tjänstemännen till en början särskilda lönetillägg. Dessa avvecklades vid löneregleringens genomförande år 1939. I stället omkonstruerades löneplanen för extra ordinarie tjänstemän sålunda, att lägsta löneklassen inom varje lönegrad borttogs, vilket för framtiden innebar, att begynnelselönen höjdes med en löneklass. Härigenom skapades även gynnsammare förutsättningar för övergång till sneddningsregeln, vilken eljest vid ordinariebefordran genomsnittligt skulle medfört ogynnsammare resultat för tjänstemännen än tillgodoräkningssystemet.

Vad beträffar de extra ordinarie tjänstemän, som den 1 juli 1939 skulle övergå till de nya avlöningsbestämmelserna, övervägdes olika övergångsordningar beträffande löneklassplaceringen. I de särskilda kungörelser, som reglerade övergången till de nya civila och militära ordinarie- och icke-ordinarie reglementena (1939: 274 och 277) föreskrevs emellertid, att extra ordinarie tjänstemän, som före övergången tillhörde lägre löneklass än den högsta inom vederbörande lönegrad, utom i vissa undantagsfall skulle placeras en löneklass högre än den löneklass han tillhörde omedelbart före övergången, samt att han skulle för vidare löneklassuppflyttning äga taga i beräkning

den tid, varunder han tillhört eller beräknades ha tillhört den lägre löneklassen. Om han från och med den 1 juli 1939 befordrades till ordinarie tjänsteman, skulle sneddningsregeln tillämpas med utgångspunkt från den löneställning han enligt vad nyss nämnts samma dag skulle erhållit, om han kvarstått i den extra ordinarie befattningen.

Genom att övergångsbestämmelserna erhöles detta innehåll kunde de särskilda lönetilläggen för extra ordinarie tjänstemän avvecklas. Det förutsågs emellertid, att de nya bestämmelserna övergångsvis skulle medföra en viss olikformighet, i det att tjänstemän, som efter ikraftträdandet befordrades från extra ordinarie till ordinarie tjänst, i avsevärd utsträckning skulle komma i bättre lönetur än de, som före ikraftträdandet erhållit motsvarande befordran. Av myndigheternas yttranden till lönenämnden framgår också, att detta blivit fallet. Yttrandena gå emellertid övervägande i den riktningen, att utjämning härutinnan icke lämpligen kan ske eller i varje fall skulle möta synnerliga svårigheter.

Allmänna lönenämnden har i sitt yttrande beträffande den förevarande frågan bland annat erinrat om ett av kommunikationsverkens lönenämnd den 3 juni 1939 avgivet utlåtande över en inom finansdepartementet upprättad promemoria angående övergångsbestämmelser till de nya avlöningsreglementena, i vilken promemoria ovan berörda löneklassuppflyttning för extra ordinarie tjänstemän föreslogs. Därefter anför allmänna lönenämnden följande.

Såsom framgår av vad kommunikationsverkens lönenämnd anført, ha de konsekvenser av de nya bestämmelserna, som sålunda uppkommit, varit förutsedda. Erinras må ock att Kungl. Maj:t genom beslut den 2 februari 1940 lämnat utan åtgärd en framställning av trafiktjänstemännens riksförbund med i huvudsak enahanda syfte som det i motionen II: 272 till 1944 års riksdag gjorda yrkandet.

Det är enligt lönenämndens mening svårt att bortse från, att här föreligger ett förhållande, som i vissa fall ter sig såsom en orättvisa. Den tid som förflutit, sedan de nuvarande avlöningsreglementena den 1 juli 1939 trädde i kraft, har medfört, att tillräckliga erfarenheter av övergångsbestämmelsernas verkningar numera vunnits beträffande olika förekommande fall. I och för sig skulle sålunda numera förutsättningar för ett ingripande i reglerande riktning kunna anses föreligga. Emellertid visar det sig vid närmare undersökning av frågan, att en ändring av de hithörande bestämmelserna stöter på stora svårigheter att genomföra.

Ett alternativ för problemets lösning vore måhända att övergångsvis medge även de ordinarie tjänstemännen en löneklassuppflyttning från och med den 1 juli 1939. En dylik åtgärd — vilken icke nödvändigtvis behövde förknippas med rätt till retroaktiv löneutbetalning — skulle i vissa lägen vara ägnad att undanröja förefintliga ojämnheter. Emellertid möter här den invändningen, att införandet av en förmån av angivet slag knappast kan motiveras ur rent sakliga utgångspunkter. Vidare skulle åtgärden i fråga, därest den icke förknippades med rätt till retroaktiv löneutbetalning, numera i stor utsträckning endast få praktisk betydelse vid fall av befordran till högre tjänst, då nämligen genom den förhöjda löneklassplaceringen vederbörande tjänstemans sneddningsläge kunde bli förändrat. Det synes icke heller utslutet, att införandet av en allmän rätt till löneklassuppflyttning för ordi-

narie tjänstemän, som den 1 juli 1939 övergått till civila avlöningsreglementet, kunde komma att medföra ojämnheter i annan riktning. Lönenämnden anser sig med hänsyn till det anförda icke kunna förorda en lösning enligt det nu angivna alternativet.

En annan utväg — visserligen av genomgripande natur — vore att införa övergångsbestämmelser av den innebörden, att de avlöningsreglementen, som trätt i kraft den 1 juli 1939, skola med avseende å tjänstemännens rätt till placering i löneklass å de nya reglementena så tillämpas, som om de varit gällande under vars och ens hela tjänstetid i statens tjänst. Övergångsbestämmelser av dylik innebörd tillämpades regelmässigt beträffande tjänstemän, som erhållit löneroglering enligt 1919 års avlöningsreglemente för kommunikationsverket eller 1921 års avlöningsreglemente för allmänna civilförvaltningen. 1936 års lönekommitté utgick emellertid i sitt betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente ifrån att det nya reglementet icke borde givas retroaktiv tillämpning. En retroaktiv tillämpning av de nya reglerna om löneklassplacering skulle enligt kommittén vålla synnerliga olägenheter av praktisk art. I proposition 1938: 263 med förslag till civilt avlöningsreglemente (s. 153) anslöt sig föredragande departementschefen till lönekommitténs uppfattning på denna punkt, varvid departementschefen särskilt förklarade sig icke kunna tillstyrka de yrkanden om medgivande att fortsättningsvis under en övergångsperiod få tillämpa det dittillsvarande tillgodoräkningsförfarandet, som gjorts av ett par ämbetsverk. Riksdagen (skrivelse 1938: 388 s. 11) fann icke anledning till erinran mot de i propositionen angivna allmänna huvudgrunderna för övergången. Det anförda ger vid handen, att ett införande i enlighet med nyss angivna alternativ av nya övergångsbestämmelser angående löneklassplacering skulle avvika från vad vid lönerogleringens genomförande för snart sex år sedan förutsattes. Med hänsyn härtill och då en retroaktiv omräkning av lönetursrätten enligt de nya avlöningsreglementenas löneklassregler skulle stöta på stora praktiska svårigheter och förorsaka ett i vissa fall mycket omfattande arbete, utan att dock full rättvisa i alla lägen skulle ernås, anser sig lönenämnden icke heller kunna förorda en lösning enligt förevarande alternativ.

I anslutning till det anförda får lönenämnden uttala, att oaktat de nu gällande övergångsbestämmelserna till den löneroglering, som trädde i kraft den 1 juli 1939, i vissa fall medfört resultat, som måste betecknas såsom otillfredsställande, lönenämnden likväl icke anser sig kunna tillstyrka, att ändring i övergångsbestämmelserna nu vidtages.

Lönenämndens ledamöter *Ernst Eriksson* och *Joel Andersson* ha avgivit särskilt yttrande, vari ledamoten *Jane Broström* instämt. Nämnda ledamöter förklarade sig däri anse, att lönenämnden bort föreslå Kungl. Maj:t att hos riksdagen hemställa dels om bemyndigande att utfärda en övergångsbestämmelse, motsvarande den, som utfärdades genom kungl. brev den 16 april 1920 vid övergången till det nya lönesystem, som den 1 juli 1920 blev gällande för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, dels ock att den omräkning av löneklassplaceringen, som genom tillämpning av denna övergångsbestämmelse skall äga rum, må för envar tjänsteman medföra omreglering av avlöningen, räknat från och med den 1 juli 1939.

Departementschefen har för egen del i detta ämne anfört följande.

I ärendet har framställts erinran mot att vid 1939 års löneroglering icke införts någon övergångsbestämmelse om retroaktiv tillämpning av de nya

löneklassreglerna. Därvid har åberopats, att övergångsbestämmelser av dylik innebörd tillämpades vid övergången till 1919 och 1921 års avlöningsreglementen. Såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår, blev frågan om retroaktiv tillämpning av de nya avlöningsreglementena på sin tid föremål för statsmakternas prövning, varvid det emellertid blev fastslaget, att en sådan icke borde komma till stånd.

Den vid ikraftträdandet av 1919 och 1921 års avlöningsreglementen vidtagna övergångsanordningen var icke heller att betrakta som prejudicerande vid den nya löneregleringen. Vid det tidigare tillfället var anordningen tekniskt nödvändig med hänsyn till att man då infört ett helt nytt löneklasssystem och på ett eller annat sätt måste reglera de redan anställdas inordnande i de olika löneklasserna. Vid 1939 års lönereglering bibehölls däremot ett redan förefintligt löneklasssystem, och något tekniskt behov av att omreglera redan fastställda löneklassplaceringar förelåg därför icke. En retroaktiv tillämpning skulle väl ändock kunnat vara motiverad, om de nya löneklassreglerna varit inriktade på att skapa för tjänstemännen gynnsammare löneturförhållanden. Så var emellertid icke fallet, utan ändringen kan sägas ha varit helt betingad av önskemålet att vinna enkelhet och reda i lönesystemet. Den ledde icke heller genomgående till gynnsammare löneklassplaceringar utan i många fall till motsatsen. En retroaktiv tillämpning hade därför icke kunnat genomföras utan att undantag måst göras för de fall, då den skolat leda till försämring i löneturen.

I ärendet har även ifrågasatts retroaktiv tillämpning av den särskilda löneklassuppflyttning, som de extra ordinarie tjänstemännen erhöles från och med den 1 juli 1939. För att en omräkning från denna utgångspunkt av de tidigare ordinarieblivna tjänstemännens lönetur — som blivit bestämd enligt tillgodoräkningssystemet — skall leda till någon förändring, måste förutsättas, att man samtidigt ger sneddningsregeln retroaktiv verkan. Även beträffande löneklassuppflyttningen för de extra ordinarie tjänstemännen är att märka, att huvudsyftet med denna åtgärd icke var en allmän förbättring av tjänstemännens löneställning utan en kompensation för familjepensionsavdragen. Att kompensationen fick denna form var närmast betingat av önskemålet att icke från början belasta det nya lönesystemet med extra lönetillägg till stort antal. Härtill kom, att man genom löneklassuppflyttningen ville skapa gynnsammare förutsättningar för övergången till sneddningsssystemet, vilket eljest vid ordinariebefordran i många fall skulle medfört en försämring av löneturen i jämförelse med de tidigare reglerna.

Det sätt, på vilket de föreliggande spörsmålen sålunda av tekniska skäl löstes, medförde, att de extra ordinarie tjänstemännen erhöles en förbättring av löneturen, som icke kommit de tidigare ordinarieblivna tjänstemännen till godo. Att beteckna detta förhållande som en orättvisa mot de tidigare ordinarieblivna tjänstemännen och framställa dessa eljest icke på något sätt missgynnade tjänstemän som en eftersatt löntagargrupp synes mot bakgrunden av vad i det föregående anförts icke vara befogat. För de ordinarie tjänstemännens del kan utgångsläget vid övergången till de nya avlöningsreglementena karakteriseras så, att den lönetur de dessförinnan erhållit genom tillämpningen av tillgodoräkningssystemet genomsnittligt icke var att anse som annat än fullt tillfredsställande, även om man av tekniska skäl för framtiden beslutat övergå till ett annat system för löneklassplacering vid ordinariebefordran. Det kan under sådana förhållanden icke anses vara påkallat att belasta statsverket med utgifter för att tillgodose dem med särskilda övergångsförmåner. Att det ej heller är praktiskt möjligt att nu på rimligt sätt utjämna den uppkomna olikformigheten, synes mig tydligt framgå av den föreliggande utredningen.

Jag kan således icke tillstyrka, att åtgärder för omreglering i nu förevarande hänseende av övergången till de gällande avlöningsreglementena vidtagas.

I samband med behandlingen av ovannämnda, i statsrådsprotokollet vid punkten 4 c) lämnade redogörelse har utskottet till behandling förehåft

dels de likalydande motionerna I: 330 och II: 513, vari hemställts, att riksdagen måtte överlämna åt Kungl. Maj:t att med utgångspunkt från vad i motionerna anförts ytterligare utreda möjligheterna för undanröjande av förevarande ojämnheter vid löneklassplaceringen samt för berörda befattningshavare därefter verkställa en löneomreglering med retroaktiv giltighet eller — om så befinnes nödvändigt — inkomma till riksdagen med det förslag, vartill utredningen kan giva anledning,

dels motionen II: 514, vari hemställts, att riksdagen, under uttalande av att den vidhåller sin i skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 maj 1944 uttalade uppfattning i här förevarande spörsmål, måtte besluta hemställa hos Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte utfärda en övergångsbestämmelse motsvarande den som återfinnes i nådiga brevet den 16 april 1920, ävensom att den omräkning av löneklassplaceringen, som genom tillämpning av en sådan övergångsbestämmelse skall äga rum, må för en var tjänsteman medföra omreglering av avlöningen, räknat från och med den 1 juli 1939,

dels ock motionen II: 539, vari hemställts, att riksdagen må besluta att övergångsbestämmelser skola utfärdas till det från och med den 1 juli 1939 gällande civila avlöningsreglementet, civila icke-ordinariereglementet m. fl. avlöningsförfattningar och uttala att dessa övergångsbestämmelser må i huvudsak erhålla följande lydelse: »De nya avlöningsbestämmelserna skola omedelbart efter deras trädande i kraft varda gällande för samtliga ordinarie och extra ordinarie tjänstemän, så som om bestämmelserna varit tillämpade under vars och en hela tjänstetid» samt medgiva att den förändrade löneställning, som må ifrågakomma på grund av förestående övergångsbestämmelse, för en var därav berörd och ännu i statens tjänst kvarvarande tjänsteman skall medföra rätt till retroaktiv utbetalning av på honom belöpande löneskillnad för tiden från och med den 1 juli 1939, ävensom bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de författningsbestämmelser, som föranledas av ett bifall till motionen i övrigt.

Beträffande de skäl, som motionärerna anført till stöd för sina förslag får utskottet hänvisa till motionerna I: 330 samt II: 514 och 539.

Särskild löneklassplacering i vissa fall vid kollektivavtalsanställd arbetares övergång till ordinarie eller extra ordinarie befattning. Under punkten 5 (s. 35—42) föreslås bemyndigande för Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen anført meddela föreskrifter i fråga om löneklassplacering för befattningshavare, som innehaft kollektivavtalsanställning.

I en den 14 februari 1942 dagtecknad skrift har *telegraf- och telefonmanaförbundet* gjort framställning i fråga om förbättrad löneklassberäkning för

linjearbetare vid telegrafverket, vilka befordras till ordinarie eller extra ordinarie befattning.

I en till Kungl. Maj:t inkommen, den 21 november 1941 dagtecknad framställning har vidare *försvarets civila tjänstemannaförbund* berört frågan om löneklassplacering för kollektivavlönad arbetare, som övergår till i militära icke-ordinariereglementet avsedd extra befattning och sedermera befordras till extra ordinarie tjänst.

I anledning av förenämnda framställningar ävensom vissa andra till Kungl. Maj:t inkomna skrivelser rörande arbetares löneklassplacering vid övergång till i gällande avlöningsreglementen avsedda befattningar jämte därtill hörande remissyttranden uppdrog Kungl. Maj:t den 1 april 1942 åt *allmänna lönenämnden* att, under samråd i erforderlig omfattning med *försvarsväsendets lönenämnd*, verkställa utredning av frågan, om och i vad mån ändringar erfordrades i gällande bestämmelser angående löneklassplacering vid statsanställd arbetares övergång till i civila eller militära avlöningsreglementet avsedd ordinarie befattning eller till i civila och militära icke-ordinariereglementet avsedd icke-ordinarie befattning.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 december 1943 har allmänna lönenämnden, med bifogande av en på lönenämndens uppdrag av ledamoten i nämnden, *byråchefen G. Wold* utarbetad promemoria i ämnet, framlagt resultatet av den verkställda utredningen. Vid skrivelsen har tillika fogats ett den 13 december 1943 dagtecknat utlåtande av försvarsväsendets lönenämnd, vilken nämnd beretts tillfälle att yttra sig över utredningen. Över allmänna lönenämndens skrivelse hava sedermera, efter remiss, utlåtanden avgivits av vissa ämbetsverk och myndigheter, varjämte vissa personalsammanslutningar beretts tillfälle att yttra sig i ärendet.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

I likhet med allmänna lönenämnden och vissa av de i ärendet hörda myndigheterna anser jag mig icke kunna tillstyrka att, på sätt telegraf- och telefonmannaförbundet påyrkat och telegrafstyrelsen förordat, i fråga om kollektivavtalsavlönad arbetares placering i löneklass vid befordran till extra ordinarie eller ordinarie befattning en återgång, vare sig generellt eller enbart för telegrafverkets vidkommande, nu sker till det tillgodoräkningsförfarande, som tillämpades före de nu gällande avlöningsreglementenas ikraftträdande. Enligt min mening skulle en dylik återgång innebära ett betänkligt avsteg från de principer, varpå det nuvarande lönesystemet vilar.

För vissa fall, då arbetare först efter jämförelsevis lång tids statlig arbetaranställning vinner befordran till tjänstemannabefattning, synes det emellertid önskvärt, att en något förmånligare löneklassplacering må kunna beredas än den, som följer enbart av de nu gällande reglerna för arbetares inplacering i löneklass vid övergång till ordinarie eller extra ordinarie tjänst. Det synes dock för närvarande icke lämpligt att i vederbörande avlöningsreglementen införa särskilda bestämmelser om löneklassplacering i här ifrågakommande befodringsfall. Beslut härutinnan synes i stället tills vidare lämpligen böra på framställning få meddelas av Kungl. Maj:t. I fråga om arbetare, som erhåller befordran till ordinarie tjänst, torde riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela beslut i ämnet bliva erforderligt.

Vidkommande härefter spörsmålet om kollektivavtalsavlönad arbetares

placering i löneklass vid befordran till extra befattning framgår av vad i ärendet anförts, att en dylik befordringgång huvudsakligen förekommer vid försvarsväsendet, där särskilt under nuvarande förhållanden extra befattningar inrättats i stor omfattning. Erinras må, att jämlikt Kungl. Maj:ts den 15 juni 1944 givna bemyndigande särskilda sakkunniga tillkallats att biträda med viss omprövning av lönegradsplacering m. m. för befattningshavare inom försvarsväsendet och att i de sakkunnigas uppdrag ingår att utreda frågan om överförande av icke-ordinarie personal till ordinarie anställning och om upptagande av nya extra ordinarie befattningar i tjänsteförteckningen till militära icke-ordinariereglementet jämte därmed sammanhängande spörsmål. I avvaktan på resultatet av sagda utredning finner jag skäl icke föreligga att, såsom i promemorian ifrågasatts, utbygga de i icke-ordinariereglementena intagna löneplanerna för extra tjänstemän och i samband därmed i vederbörande reglementen införa särskilda lönebestämmelser för arbetare, som övergå till anställning såsom extra tjänsteman. Där vederbörande befordrats till extra ordinarie eller ordinarie befattning och genom mellankommande anställning i extra tjänst gått miste om den lönetursrätt, som enligt redan gällande bestämmelser skulle hava förelegat vid direkt befordran till sådan tjänst från arbetaranställningen, torde en reglering av löneklassplaceringen få ske från fall till fall. Förutsättning för en sådan reglering torde dock böra vara, att den extra anställningen närmast haft karaktären av en prövnings- eller övergångstid i avvaktan på befordran till den extra ordinarie eller ordinarie befattningen samt att den föregående arbetaranställningen icke varit av allenast tillfällig art eller eljest av kortare varaktighet. För de fall, att nyss omnämld reglering erfordras vid tillträddande av ordinarie befattning, torde Kungl. Maj:t böra inhämta riksdagens medgivande att meddela beslut härutinnan.

Det bemyndigande av riksdagen, som jag i enlighet med det anförda ifrågasätter, torde även böra avse befordringsfall, som hittills förekommit.

Vid anmälan senare i dag av vissa pensionsfrågor torde jag få upptaga frågan om inhämtande av riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva, att arbetare, som övergår till icke pensionsberättigande tjänstemannaanställning, må bibehållas vid den pensionsrätt, som han innehaft i arbetaranställningen.

Upphävande av viss bestämmelse i civila avlöningsreglementet i fråga om statens lantbruksingenjörer. Under punkten 6 (s. 42) i statsrådsprotokollet erinras, att enligt förslag, som framlagts i propositionen nr 122 (jfr jordbruksutskottets utlåtande nr 30, riksdagens skrivelse nr 257), skola statens lantbruksingenjörer, vilka nu enligt civila avlöningsreglementet äro hänfödda till lönegraden A 21 och äga åtnjuta arvode enligt taxa, för framtiden göras oberoende av taxeinkomster och uppflyttas i lönegraden A 28. Samtidigt därmed skola lantbruksingenjörernas tjänstebiträden erhålla statsanställning, i den mån de ej redan nu inneha sådan. Förändringarna äro avsedda att genomföras vid ingången av budgetåret 1945/46.

56 § 2 mom. civila avlöningsreglementet innehåller en bestämmelse, enligt vilken lantbruksingenjör, som åtnjuter semester eller tjänstledighet, är skyldig att, där sådant påkallas och enligt lantbruksstyrelsens beprövande utan större svårigheter kan ske, mot skäligen ersättning tillhandahålla vikarien nödig expeditjonslokal ävensom att till vikarien avstå det arvode enligt

lantbruksingenjörstaxa, vilket belöper å de av denne verkställda tjänstegöromålen.

I enlighet med vad som förutsatts i det av 1942 års torrläggningssakkunniga den 28 november 1944 avgivna betänkandet med förslag angående den statsunderstödda torrläggningssammansättningen (SOU 1944: 56) bör 56 § 2 mom. civila avlöningsreglementet upphävas i samband med löneregleringen. Stadgandet bör således upphöra att gälla den 1 juli 1945.

Vissa ändringar i gällande bestämmelser om fyrskeppstillägg. Det förslag till ändringar i 57 § 2 mom. 6 punkten civila avlöningsreglementet, som i statsrådsprotokollet behandlas under punkten 7 (s. 43 och 44) är närmast föranlett av det förslag till ändrade tjänstebestämmelser för viss fyrpersonal, som framlagts i statsverkspropositionen (X h. t., s. 110, 115) och vilket riksdagen numera godtagit.

Vissa tjänstemäns vid affärsdrivande verk återgång till förut innehavd befattning, m. m. Under punkten 8 (s. 44 och 45) behandlas de föreslagna ändringarna i 58 § 1 mom. 3 punkten, 2 mom. 3 punkten och 4 mom. 3 punkten civila avlöningsreglementet. Förslaget sammanhänger med ett i propositionen nr 206 framlagt förslag rörande ombildning av vissa befattningar vid postverket, telegrafverket och statens vattenfallsverk till tjänster, som tillsättas på förordnande för viss tid och hänförs till löneplan C (jfr statsutskottets utlåtande nr 195).

Löneklassplacering vid tillträddande av lägsta underofficersbeställning. Under punkten 9 (s. 45—47) i statsrådsprotokollet behandlas den föreslagna ändringen av 12 § 2 mom. militära avlöningsreglementet jämte den i förslaget till ändringskungörelse intagna övergångsbestämmelsen.

12 § 2 mom. militära avlöningsreglementet innehåller en särskild löne-tursregel, vilken är tillämplig å den, som från beställning tillhörande löneplanen Ma i manskapsavlöningsreglementet befordras till underofficersbeställning tillhörande lönegraden UO 1.

Med eget yttrande den 15 december 1944 har *försvarets civilförvaltning* överlämnat en till Kungl. Maj:t ställd ansökning av musiksergeanten vid flygvapnet *Gunnar Nyström* om förbättrad löneklassplacering.

Över ansökningen har *försvarsväsendets lönenämnd* avgivit infortrat utlåtande.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

De särskilda löneklassplaceringsbestämmelser, som innefattas i 12 § militära avlöningsreglementet, äro tillämpliga allenast där lägsta underofficersbeställning erhålles genom befordran, och vad angår de bestämmelser, om vilka i detta sammanhang är fråga — bestämmelserna i 2 mom. — förutsättes för deras tillämplighet, att befordran sker från den i manskapsavlöningsreglementet omförmälda löneplanen Ma. Försvarsväsendets lönenämnd har nu, närmast med anledning av det aktuella fall, för vilket i det föregående redogjorts, förordnat sådan ändring i reglementet, att bestämmel-

serna i 2 mom. kunde tillämpas även då lägsta underofficersbeställning tillträdde under andra omständigheter än i samband med befordran från anställning på Ma-planen. Jag har ansett mig böra biträda förslaget härom.

Ifrågavarande ändring torde böra genomföras från och med den 1 juli 1945. För den, som under tiden 1 juli 1942—30 juni 1945 tillträtt underofficersbeställning tillhörande lönegraden UO 1 utan samband med befordran från beställning tillhörande löneplan Ma i manskapsavlöningsreglementet, bör med avseende å löneklassplacering från och med den 1 juli 1945 så anses, som om 12 § 2 mom. varit i den nu avsedda lydelsen gällande vid tidpunkten för underofficersbeställningens tillträdande. En övergångsbestämmelse av denna innebörd torde böra meddelas i anslutning till reglementsändringen.

Visst tillägg till gällande bestämmelser om förmåner under flygtjänstgöring. Under punkten 10 (s. 48) i statsrådsprotokollet behandlas den föreslagna ändringen av 27 § 1 mom. militära avlöningsreglementet.

Ifrågavarande förslag utgör en följd av en i propositionen nr 170 förordad arvodesreglering i avseende å flygförare, som tillika är flyglärare vid grundläggande flygutbildning (jfr statsutskottets utlåtande nr 178).

Avskedspremie och övergångsersättning till avgående fast anställt manskap vid försvaret. Under punkten 11 (s. 48 och 49) behandlas de föreslagna ändringarna i 2 § 2 mom. och 22 § 2 mom. manskapsavlöningsreglementet ävensom 1 punkten av de i ändringskungörelsen intagna övergångsbestämmelserna.

Ändringarna äro betingade av ett i propositionen nr 154 angående ordnande av civilanställning för avgående fast anställt manskap vid försvaret framlagt förslag i ämnet.

Den ifrågavarande, av Kungl. Maj:t föreslagna övergångsbestämmelsen är av följande lydelse.

Den, som vid utgången av juni 1945 innehar anställning å civilanställningsstat eller fast anställning såsom manskap, skall, så länge han innehar nuvarande anställning och ny kontraktsperiod icke börjat löpa, vara underkastad nu gällande bestämmelser om avlöning å civilanställningsstat och avskedspremie i stället för de nya bestämmelserna om avskedspremie och övergångsersättning.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag i nu ifrågavarande hänseende har utskottet till behandling förehaft motionen II: 540, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta dels att 22 § 2 mom. andra stycket manskapsavlöningsreglementet skall erhålla viss i motionen angiven, från Kungl. Maj:ts förslag avvikande lydelse dels ock att mom. 1 av här ifrågavarande övergångsbestämmelse skall äga följande lydelse.

Den, som vid utgången av juni 1945 innehar anställning å civilanställningsstat, skall, så länge han innehar sådan anställning, vara underkastad nu gällande bestämmelser om avlöning å civilanställningsstat och avskedspremie i stället för de nya bestämmelserna om avskedspremie och övergångsersättning.

Riksdagen har i skrivelse nr 205 i anledning av förenämnda proposition nr 154 tagit ställning i sak till såväl Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande förslag som till motionen. Därvid har riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts förslag och avslagit motionen i vad avser ändrad lydelse av manskapsavlöningsreglementet. I sitt utlåtande i ämnet (nr 138) anförde statsutskottet, att utskottet ämnade göra den hemställan, som föranleddes av nämnda ställningstagande i fråga om motionen, i samband med avgivande av nu ifrågavarande utlåtande i anledning av propositionen nr 218.

Vidkommande övergångsbestämmelsen har riksdagen i sin ovannämnda skrivelse nr 205 anfört följande.

I nu förevarande proposition liksom också i propositionen nr 218 med förslag till ändringar i, bland annat, manskapsavlöningsreglementet har föreslagits, att de nya bestämmelserna rörande avskedspremier och övergångsersättning skola träda i tillämpning i anslutning till kontraktperiod, som börjar löpa efter den 30 juni 1945. I förenämnda motion nr II: 540 har däremot framställts yrkande av innebörd, att bestämmelserna i fråga skola — med undantag för manskap, som innehar anställning å civilanställningsstat, vilka skola vara underkastade nu gällande bestämmelser om avskedspremier och anställning å civilanställningsstat — träda i kraft från och med den 1 juli 1945 för då å aktiv stat fast anställt manskap. Till stöd för detta yrkande har anförts, att en effektivare lösning av civilanställningsfrågan förutsattes redan i 1942 års försvarsbeslut och att civilanställningssvårigheter torde komma att uppstå i samband med efterkrigstidens inträdande. Vidare har framhållits, att den numera genomförda omläggningen av anställningstiden inom vissa delar av försvaret, varigenom anställningstiden utlöper med utgången av mars månad, kommer att medföra, att flertalet beställningshavare av det fast anställda manskapet vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag kunna bli delaktiga av de förbättrade civilanställningsförmånerna först vid avgång som inträffar våren 1947. Riksdagen har funnit de i motionen anförda skälen för de nya bestämmelsernas ikraftträdande tidigare än som av Kungl. Maj:t föreslagits vara bärande. Ett ytterligare skäl för att låta de nya bestämmelserna träda i kraft tidigare är också, att den föreslagna ordningen för meddelande av utbildning i civilanställningssyfte för avskedad manskap är avsedd att taga sin början redan under budgetåret 1945/46, varav synas följa svårigheter att på ett rationellt sätt ordna civilanställningsverksamheten, därest den nya ordningen icke kommer att i sin helhet träda i kraft samtidigt. Riksdagen har alltså funnit sig böra i princip bifalla motionens yrkande. Enär riksdagen icke, såsom i motionen jämväl yrkats, funnit sig böra ändra de av Kungl. Maj:t föreslagna villkoren för erhållande av avskedspremie utan denna premie vid avgång efter sex års anställning kommer att minskas med 100 kronor i förhållande till nu fastställt belopp av 600 kronor, erfordras emellertid vissa övergångsbestämmelser. Då ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna äro intagna i det till ovannämnda proposition nr 218 fogade författningsförslaget rörande ändringar i manskapsavlöningsreglementet, kommer riksdagen att sedermera anmäla av ovan angivna ställningstagande föranlett beslut vid meddelande av sina beslut i anledning av propositionen nr 218.

Löneklassplacering i vissa fall vid tillträdande av beställning tillhörande löneplan Ma. Under förevarande punkten 12 (s. 49—55) behandlas de föreslagna ändringarna i 7 § 1—3 mom. 18, 22 (i vad avser 2 mom. sjunde stycket) och 23 §§ manskapsavlöningsreglementet.

Framställningar i ämnet ha gjorts av *chefen för marinen och försvarsväsendets underbefälsförbund*. *Yttranden* över framställningarna ha avgivits av försvarets civilförvaltning och försvarsväsendets lönenämnd.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

De i 7 § 1 och 2 mom. manskapsavlöningsreglementet meddelade bestämmelserna angående löneklassplacering i särskilda fall vid tillträdande av manskapsbeställning å löneplan Ma innebära i huvudsak, *att* värnpliktstjänstgöring, som avslutats tidigast sex månader före tillträdet av första manskapsbeställning, helt eller delvis kan tillgodoräknas för löneklassplacering i denna (1 mom. andra stycket) *samt att* den, som efter avgång från manskapsbeställning ånyo tillträder sådan, med vissa begränsningar kan placeras i löneklass, såsom om han utan avbrott övergått från den tidigare innehavda till den nya beställningen (2 mom.).

Chefen för marinen har nu föreslagit, att vid löneklassplacering i första manskapsbeställning skall kunna tagas i beräkning värnpliktstjänstgöring, som i tiden ligger högst ett år före tillträdet av manskapsbeställningen. Förslaget, som icke föranlett någon erinran från remissmyndigheternas sida, finner jag mig kunna tillstyrka.

Försvarsväsendets underbefälsförbund har hemställt, att den, som med frånträdande av anställning såsom musikelev tillträder första manskapsbeställning, måtte medgivas att för löneklassplacering i manskapsbeställningen taga i beräkning anställningstiden såsom musikelev, minskad med två år. Med den föreslagna bestämmelsen avses, att musikeleverna vid tillträdande av manskapsbeställning i stort sett skola komma i samma lönetur som övrigt manskap i samma åldersklasser. Förslaget har tillstyrkts av försvarets civilförvaltning. Försvarsväsendets lönenämnd har biträtt framställningen men med den jämkningen, att för löneklassplacering borde tagas i beräkning musikelevtid, som ligger efter den 1 oktober det år, under vilket vederbörande uppnått 16 års ålder, vid vilken tid manskap tidigast tillträder volontäranställning över stat.

Med hänsyn till vad som anförts i fråga om befodringsförhållandena vill jag i princip tillstyrka bifall till framställningen. Då tillträdande av manskapsbeställning, å vilken manskapsavlöningsreglementet äger tillämpning, sker tidigast den 1 april det år, under vilket vederbörande uppnår 17 års ålder, får jag emellertid förorda, att allenast musikelevtid, som infaller efter tidpunkt, motsvarande den sistnämnda, tages i beräkning för löneklassplacering i manskapsbeställning. Den i ärendet föreslagna omräkningen för samtliga beställningshavare i lönegrad Ma 1 finner jag mig böra tillstyrka. Enligt vad jag inhämtat torde det röra sig om cirka 100 beställningshavare.

Underbefälsförbundet har vidare hemställt, att för placering i löneklass vid förnyat tillträdande av manskapsbeställning å löneplan Ma måtte tagas i beräkning tjänstgöringstid såsom anställningshavare i reserven. För i tjänst varande underbefäl har föreslagits omräkning av löneställningen enligt de föreslagna nya bestämmelserna räknat från bestämmelsernas ikraftträdande. Försvarets civilförvaltning har tillstyrkt framställningen och därjämte föreslagit, att under samma omständigheter även värnpliktstjänstgöring skall kunna tagas i betraktande. Försvarsväsendets lönenämnd har tillstyrkt förslagen.

Jag tillstyrker bifall till de av underbefälsförbundet och försvarets civilförvaltning sålunda framlagda förslagen. Vid genomförande därav böra vissa i manskapsavlöningsreglementet meddelade hänvisningar till 7 § 1 mom. ändras till att även avse 2 mom. i samma paragraf. De berörda författningsrummen äro 7 § 3 mom. samt 18, 22 och 23 §§. Anledning torde däremot

icke föreligga att vidtaga ändring av den i 31 § förekommande bestämmelsen om förbud mot besvär över beslut i frågor, som omförmälas i 7 § 1 mom.

Begränsning av antalet semesterdagar i vissa fall för fast anställt manskap. Under punkten 13 (s. 55 och 56) behandlas den föreslagna ändringen av 9 § 3 mom. manskapsavlöningsreglementet. Ändringen innebär, att i nämnda författningsrum avsedd semesterrätt under sista kalenderåret av anställningen begränsas i förhållande till anställningstiden.

Ändring av manskapsavlöningsreglementets bestämmelser om begravningshjälp. Under punkten 14 (s. 56 och 57) behandlas den föreslagna ändringen av 29 § 1 mom. manskapsavlöningsreglementet. Ändringen avser att åstadkomma en höjning av begravningshjälpens fasta belopp från 300 kronor till 400 kronor, varigenom överensstämmelse skulle erhållas mellan nämnda reglementes samt civila och militära avlöningsreglementenas bestämmelser i ämnet.

Avlöningsförhållandena för lärare, som varit anställda vid mindre folkskolor eller såsom biträdande lärare, m. fl. Under förevarande punkten 15 (s. 57—61) behandlas förslaget till ändring i 14 § folkskolans avlöningsreglemente.

Centralstyrelserna för Sveriges småskolläraryrkesförbund och Sveriges allmänna folkskolläraryrkesförbund ha i särskilda framställningar hemställt om sådan ändring av folkskolans avlönings- och pensionsreglementen, att ordinarie lärare vid mindre folkskola eller biträdande lärare vid av skolorganisatoriska skäl betingad förflyttning till ordinarie småskollärartjänst skulle bibehållas vid sina löneförmåner och sin rätt till pension under förutsättning av viss minsta anställningstid före förflyttningen.

Centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryrkesförbund har vidare hemställt, att lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare måtte berättigas åtnjuta lön enligt en löneklass, som är två klasser högre än den, i vilken de äro placerade.

Över framställningarna ha infortrade utlåtanden avgivits av skolöverstyrelsen och allmänna lönenämnden.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

I likhet med skolöverstyrelsen och allmänna lönenämnden anser jag vissa skäl tala för att ordinarie lärare vid mindre folkskolor och biträdande lärare, som efter längre tids tjänstgöring av skolorganisatoriska skäl förflyttas till småskollärartjänst, därvid bibehållas vid sin tidigare löneställning. Jag förordar därför, att åtgärder för vinnande av ett sådant resultat vidtagas. Vad angår längden av den tid, varunder anställning skall ha innehafts för att den här avsedda förmånen skall medgivas, ha delade meningar yppats. Allmänna lönenämnden har ansett, att tiden borde bestämmas till fem år, och därvid erinrat om bestämmelsen i 13 § 2 mom. folkskolans avlöningsreglemente, enligt vilken vid folkskollärartjänsts nedflyttning till lägre lönegrad

Kungl. Maj:t må, under förutsättning att innehavaren av tjänsten tillhört högre lönegrad minst fem år, medgiva, att beträffande honom skall i fråga om löneklassplacering så anses, som om han fortfarande tillhörde den högre lönegraden. Skolöverstyrelsen har ansett, att kravet på föregående tjänstgöring borde sättas avsevärt högre i förevarande sammanhang. För egen del har jag ansett mig kunna föreslå, att ifrågavarande förmån medgives den, som under minst tio år i oavbruten följd innehaft tjänst som lärare vid mindre folkskola eller som biträdande lärare. Med utgångspunkt härifrån anser jag icke nödvändigt, att frågan om förmånens tillgodonjutande göres beroende på Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall. Bestämmelse i ämnet torde böra införas i 14 § folkskolans avlöningsreglemente; den erhåller därvid tillämplighet även på lärare vid visteskola, vilken tjänstgör vid byskola. I samband med författningsändringen, som bör träda i kraft den 1 juli 1945, torde böra meddelas en övergångsbestämmelse av den innebörden, att den, som före nämnda dag men efter ikraftträdandet den 1 juli 1942 av folkskolans avlöningsreglemente förflyttats från ordinarie tjänst som lärare vid mindre folkskola eller som biträdande lärare till småskollärartjänst, skall — under förutsättning att villkoret i fråga om anställningstiden uppfylles — äga från och med den 1 juli 1945 åtnjuta den här avsedda särskilda löneförmånen.

Den med ifrågavarande spörsmål sammanhängande frågan om pensionsförhållandena för vissa f. d. lärare vid mindre folkskolor och biträdande lärare anmäler jag i annat sammanhang.

Vad slutligen angår det från personalhåll uttalade önskemålet om en förhöjning av löneställningen för lärare vid mindre folkskolor och biträdande lärare, vill jag erinra om att den nuvarande löneställningen fastställdes vid 1942 års lönereglering för folkskoleväsendets lärargrupper. Att nu vidtaga en höjning av denna löneställning anser jag i likhet med remissmyndigheterna icke böra ifrågakomma.

Förlängt bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela särskilda avlöningsföreskrifter vid eventuell övergång till krisadministration. Under punkten 16 (s. 61 och 62) föreslås bemyndigande för Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen anfört för budgetåret 1945/46 meddela särskilda avlöningsföreskrifter vid eventuell övergång till krisadministration.

Förslaget avser förlängning av ett bemyndigande, som för ett budgetår i sänder tidigare lämnats för budgetåren 1940/41—1944/45.

Propositionen nr 316.

Vissa ändringar i civila avlöningsreglementets bestämmelser för överläkare vid statens sinnessjukhus. Under punkten 1 (s. 9) av det vid propositionen nr 316 fogade utdraget av statsrådsprotokollet behandlas de ändringar av formell karaktär, som betingas av ett i propositionen nr 241 (jfr statsutskottets utlåtande nr 218) framlagt förslag, att de nuvarande klassbeteckningarna för överläkarna vid statens sinnessjukhus skola avskaffas.

Lönereglering för viss personal vid musikhögskolan. Under punkten 2 (s. 9—12) behandlas vissa med lönereglering för personal vid musikhögskolan sammanhängande ändringar i civila avlöningsreglementet.

Civila avlöningsreglementet äger tillämpning å följande tjänstemän vid musikaliska akademien med musikhögskolan, nämligen akademiens sekreterare, lönegraden A 26, samt ordinarie lärare vid högskolan, lönegraden A 21. 55 § 2 mom. reglementet innehåller vissa å dessa tjänstemän tillämpliga bestämmelser, innefattande undantag från allmänna bestämmelserna i 1 avd. samt 2 avd. 1—7 kap. Enligt bestämmelserna må med befattning som lärare förenas annan ordinarie eller extra ordinarie befattning i statens tjänst eller därmed jämförlig kommunal befattning. Den som innehar mer än en befattning vid akademien eller högskolan må åtnjuta avlöningsförhöjning allenast å en av tjänsterna. Härjämte ha bestämmelser meddelats rörande ferier.

I en till innevarande års riksdag avlåten proposition, nr 191, angående anslag för budgetåret 1945/46 till avlöningar vid musikaliska akademien med musikhögskolan har förslag framlagts rörande reglering av anställnings- samt avlönings- och pensioneringsförhållandena för personal vid nämnda institutioner (jfr statsutskottets utlåtande nr 186). Förslaget innebär, såvitt nu är i fråga, att befattningen såsom direktör för musikhögskolan ombildas från icke-ordinarie befattning med arvode till ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatt tjänst och placeras i lönegraden C 4, att de med fullmakt tillsatta ordinarie lärarbefattningarna, med vilka är förenad en undervisningsskyldighet omfattande 20 heltimmar per vecka, uppflyttas i lönegraden A 22, att ett antal ordinarie, likaledes med fullmakt tillsatta lärarbefattningar med en undervisningsskyldighet understigande 20 veckotimmar men uppgående till lägst 10 veckotimmar inrättas i lönegraden A 22, att löneklassbeloppen för samtliga lärare avkortas i förekommande fall med $2\frac{1}{2}$ procent för varje halv veckotimme, som felar i 20 veckotimmar, dock med högst 50 procent, samt att i stället för en av de med fullmakt tillsatta lärartjänsterna inrättas en professor i komposition, instrumentation och formlära, tillsatt medelst förordnande för 10 år utan möjlighet till förlängning av förordnandet och med en avlöning av 10 500 kronor jämte rörliga tilläggsförmåner.

I förevarande proposition ha framlagts de förslag till ändringar i civila avlöningsreglementet som böra vidtagas vid bifall till de i propositionen nr 191 framställda förslagen. Ändringarna beröra 55 § 2 mom., varjämte i reglementet ansetts böra införas en ny paragraf, hetteknad 62 a § och innehållande avlöningsbestämmelser för ifrågavarande medelst förordnande för begränsad anställningstid tillsatta professor. Härom anföres i statsrådsprotokollet följande.

Vad först angår de med fullmakt tillsatta lärarna bör det nuvarande medgivandet till förening av tjänster bibehållas. I den utredning, varpå nyssnämnda proposition i huvudsak bygger, har förordats, att förening av lärartjänst vid musikhögskolan med musiklärartjänst på lägre stadium alltjämt får ske, och vidare har understrukits önskvärdheten av en kontakt mellan undervisningen vid musikhögskolan och den praktiska musikutövningen,

bland annat den som är förenad med kyrkomusikerbefattningarna. De över utredningen hörda myndigheterna — musikaliska akademiens styrelse, statskontoret och allmänna lönenämnden — ha också utgått från att någon ändring på denna punkt icke bör ske.

I fråga om lörens beräkning för lärare med en undervisningsskyldighet understigande 20 veckotimmar böra i enlighet med vad som förordats i propositionen nr 191 meddelas bestämmelser, enligt vilka årslönen skall utgöras för vederbörande löneklass och ortsgrupp gällande löneklassbeloppet, minskat med två och en halv procent för varje felande halv veckotimme, dock med högst 50 procent. En avrundningsregel bör meddelas, enligt vilken efter minskning uppkommet tal, som icke utgöres av helt med tre delbart kronotal, skall jämkas till närmast högre sålunda delbara kronotal. Vad angår A- och B-avdragen för lärare med en undervisningsskyldighet understigande 20 veckotimmar, böra dessa beräknas genom reduktion med samma procenttal som tillämpas vid årslönens bestämmande; sålunda beräknat avdragsbelopp för dag bör emellertid, om det icke slutar å helt femtal ören, jämkas till närmaste femtal.

De nuvarande feriebestämmelserna böra bibehållas samt kompletteras med en föreskrift, enligt vilken direktören för musikhögskolan i stället för semester åtnjuter ferier å tider, som i musikhögskolans reglemente föreskrivas. På motsvarande sätt som skett i 55 § 9 mom. 10 punkten civila avlöningsreglementet bör föreskrivas, att om lärare icke under två på varandra följande terminer minst 60 dagar bestritt sin egen eller annan statens tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning, han under därpå närmast följande ferietid skall vidkännas A-avdrag, i den mån denna ferietid icke innefattas i tiden för tjänstemannen meddelad tjänstledighet. För tillämpningen av ifrågavarande föreskrift bör förutsättas, att läraren innehaft befattning i statens tjänst under de båda terminer, som närmast föregått ferietiden, samt att läraren varken under endera terminen eller under terminerna sammantagna bestritt tjänst eller uppdrag av angivna slag minst 60 dagar. Övervägande skäl synas tala för att någon motsvarande bestämmelse icke meddelas för direktören, vilken även under ferietiden plägar ha vissa åligganden sammanhängande med musikhögskolans verksamhet.

I överensstämmelse med vad som skett i 55 § 9 mom. 6 och 9 punkterna civila avlöningsreglementet böra vissa bestämmelser meddelas för det fall, att undervisningen vid musikhögskolan till följd av smittsam sjukdom inställes. Direktören för högskolan samt lärare vid densamma böra äga åtnjuta oavkortad lön under tid, då tjänstgöringshinder av sådan anledning föreligger. Lärare bör emellertid vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra den återläsning, som i vederbörlig ordning kan vara bestämd. Tid för här avsett tjänstgöringshinder bör få tagas i beräkning för löneklassuppflyttning.

Lärare, vilken förordnats att jämte egen tjänst bestrida med annan befattning förenad undervisning, bör för sistnämnda undervisning — bortsett från fall av vikariat å professuren i komposition, instrumentation och formlära — erhålla ersättning enligt de arvodesgrunder, vilka tillämpas för den kategori lärare vid musikhögskolan, som betecknas såsom biträdande lärare. I avlöningsreglementet torde endast böra stadgas, att ersättningen utgår enligt av Kungl. Maj:t bestämda grunder. Den nuvarande bestämmelsen, att vid förening av flera befattningar vid musikaliska akademien med musikhögskolan arvodesförhöjning endast må utgå å en av befattningarna, torde vid sådant förhållande böra utgå.

Avlöningsbestämmelserna för professorn i komposition, instrumentation och formlära bör i överensstämmelse med vad i propositionen nr 191 förutsatts utformas med de bestämmelser såsom förebild, vilka tillämpas för sådan

professor vid konsthögskolan, vilken tillsatts medelst förordnande för begränsad anställningstid. Av de särskilda bestämmelser, som skola gälla för medelst fullmakt tillsatt lärare, böra å innehavaren av kompositionsprofessuren tillämpas föreskrifterna om rätt till oakortad lön vid undervisningens inställande till följd av smittsam sjukdom samt om återläsningskyldighet i dylikt fall.

De reglementsändringar, vilka sålunda böra komma till stånd, böra träda i kraft den 1 juli 1945. Genom en övergångsbestämmelse bör sörjas för att det för vederbörande löneklass och ortsgrupp gällande lönebeloppet icke minskas för den, som omedelbart före nämnda dag innehar i civila avlöningsreglementet avsedd befattning såsom ordinarie lärare vid musikhögskolan. I följd av denna bestämmelse komma ej heller A- och B-avdragen att reduceras för sådan lärare.

Viss ändring i semesterbestämmelserna för karolinska sjukhuset. Det förslag till ändringar i 55 § 4 mom. 1 punkten civila avlöningsreglementet, som i statsrådsprotokollet behandlas under punkten 3 (s. 13), sammanhänger med det förslag, som i propositionen nr 302 framlagts om utökning av antalet laboratorstjänster vid karolinska sjukhusets radiofysiska institution samt om utbytande av befattningen såsom förste byråingenjör vid nämnda institution mot en befattning såsom förste strålskyddsinspektör (jfr statsutskottets utlåtande nr 239). I enlighet med vad i nämnda proposition förutsetts föreslås jämväl för innehavarna av de nya befattningarna 60 dagars semester.

Ändringar i civila avlöningsreglementet sammanhängande med omorganisationen av tekniska skolan i Stockholm. Under punkten 4 (s. 13—17) behandlas de ändringar i civila avlöningsreglementet, som böra vidtagas i samband med den omorganisation av tekniska skolan i Stockholm till en konstfackskola, som föreslås i propositionen nr 296 (jfr statsutskottets utlåtande nr 235).

I fråga om särskilda avlöningsbestämmelser för konstfackskolan, som böra införas i civila avlöningsreglementet, och de ändringar i reglementet, som i anslutning därtill böra vidtagas, anföres i det vid propositionen nr 316 fogade utdraget av statsrådsprotokollet följande.

I 55 § 9 mom. 17 punkten civila avlöningsreglementet meddelas bestämmelser i fråga om särskilda ersättningar till bland andra lärare vid de allmänna läroverken. I detta sammanhang är endast fråga om de i nämnda punkt under c)—e) meddelade bestämmelserna om provårsarvoden, nämligen bestämmelserna under c) rörande ersättning till föreståndare för provårskurs, under d) rörande ersättning till sådan lärare vid provårsläroverk, som ej är föreståndare för provårskurs, och under e) rörande ersättning för i provåret ingående metodiska föreläsningar och kurser och för handledning av lärarkandidater. De nuvarande föreskrifterna under c) och d) böra begränsas att avse provårskurs för ämneslärare. Såsom förut nämnts skall provårskurs för teckningslärare förestås av föreståndaren för teckningslärarinstitutet, vars löneställning avvägs med hänsyn därtill. Bestämmelsen under d) torde böra kompletteras med en föreskrift om särskild ersättning enligt av Kungl. Maj:t bestämda grunder till lärare i övningsämne vid allmänt läro-

verk, där provårskurs för lärare i övningsämnet är anordnad. Den nuvarande föreskriften under e), enligt vilken ersättning utgår enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t, torde kunna lämnas oförändrad.

De erforderliga särskilda avlöningsbestämmelserna för tjänstemän i allmänhet vid konstfackskolan — andra ordinarie tjänstemän än de, som tillsättas medelst förordnande — böra införas under ett nytt moment, betecknat 9 a mom., i 55 § avlöningsreglementet.

Vad först angår förening av tjänster, bör för facklärare meddelas en föreskrift av samma innebörd som den, vilken enligt 55 § 9 mom. 4 punkten första stycket gäller för teckningslärare vid allmänt läroverk.

I fråga om lörens bestämmande för facklärare bör i enlighet med vad i nyssnämnda proposition förutsatts stadgas, att årslönen vid en undervisningsskyldighet av 24 veckotimmar utgör det för vederbörande löneklass och ortsgrupp gällande lönebeloppet och att årslönen vid en undervisningsskyldighet understigande 24 veckotimmar utgör nämnda lönebelopp, minskat med $\frac{1}{24}$ för varje felande veckotimme. I den mån den undervisningsskyldighet, som åtföljer lärarbefattningen, understiger 24 veckotimmar, har i propositionen förutsatts, att för årslönens bestämmande hänsyn skall tagas jämväl till annan undervisning, som vederbörande lärare fullgör vid konstfackskolan. En förutsättning härför bör emellertid vara, att denna ytterligare undervisning meddelas regelbundet under visst antal veckotimmar. Enligt propositionen skall såsom nämnts facklärares undervisningsskyldighet omfatta minst 9 veckotimmar. För den händelse undervisningen till följd av förhållanden, som ej nu kunna förutses, skulle nedgå under nämnda timtal, bör avlöningen ändock beräknas efter 9 veckotimmar; en föreskrift bör således meddelas om att minskning av lönebeloppet må ske med högst $\frac{15}{24}$. Vidare bör föreskrivas, att efter minskning uppkommet tal, som icke utgöres av helt med tre delbart krontal, skall jämkas till närmast högre sålunda delbara krontal.

A- och B-avdragen för facklärare med en undervisningsskyldighet understigande 24 veckotimmar böra beräknas genom reduktion med samma antal tjugufjärdedelar, varmed det för vederbörande löneklass och ortsgrupp gällande lönebeloppet minskats. Avdragsbelopp för dag, som icke slutar å helt femtal ören, bör emellertid jämkas till närmaste femtal ören.

Föreskrift bör meddelas om att facklärare årligen i stället för semester äger åtnjuta ferier å tider, som i vederbörande stadgar föreskrivas. På motsvarande sätt som skett i 55 § 9 mom. 10 punkten civila avlöningsreglementet bör föreskrivas, att om facklärare icke under två på varandra följande terminer minst 60 dagar bestritt sin egen eller annan statens tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning, han under därpå närmast följande ferietid skall vidkännas A-avdrag, i den mån denna ferietid icke innefattas i tiden för läraren meddelad tjänstledighet. Angående den närmare innebörden härav hänvisas till vad som anförts beträffande motsvarande för musikhögskolan föreslagna stadgande.

Facklärare bör äga åtnjuta oavkortad lön för tid, under vilken undervisningen blivit inställd till följd av smittsam sjukdom och han av sådan anledning hindrats tjänstgöra; läraren bör emellertid vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra den återläsning, som i vederbörlig ordning kan vara bestämd. Tid för här avsett tjänstgöringshinder bör få tagas i beräkning för löneklassuppflyttning.

Vad angår ersättning till facklärare, vilken förordnats att jämte egen tjänst bestrida med annan lärarbefattning vid skolan förenad undervisning, har i det föregående förutsatts, att sådan undervisning under viss förutsättning och i viss omfattning skall likställas med lärarens ordinarie undervisnings-

skyldighet. I den mån detta ej är fallet, bör ersättning utgå enligt av Kungl. Maj:t bestämda grunder.

Beträffande särskild ersättning till facklärare, som fullgör uppdrag såsom tillsynslärare, torde avlöningsreglementet endast böra innehålla en bestämmelse om att ersättning må kunna utgå enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t.

I 63 § civila avlöningsreglementet meddelas avlöningsbestämmelser för rektorer vid vissa statliga läroanstalter. Dessa bestämmelser böra erhålla tillämpning även å rektor vid konstfackskolan ävensom — i tillämpliga delar — å föreståndare för det till denna skola hörande teckningslärarinstitutet. Med hänsyn härtill böra ändringar vidtagas i rubriken till paragrafen samt i 1 mom. och 5 mom. 1 punkten av densamma. Den i nämnda punkt föreskrivna skyldigheten för rektor att såsom vikarie bestrida ledamotsbefattning i skolöverstyrelsen bör jämkas att avse ledamotsbefattning i det centrala ämbetsverk, varunder rektor lyder, d. v. s. i detta fall överstyrelsen för yrkesutbildning.

Avlöningsbestämmelser för huvudlärare böra införas i en ny paragraf i civila avlöningsreglementet, betecknad 63 a §. Bestämmelserna böra i viss utsträckning utformas med de bestämmelser såsom förebild, vilka tillämpas för sådan professor vid konsthögskolan, vilken tillsatts medelst förordnande för begränsad anställningstid. Emellertid skall i enlighet med vad i nyssnämnda proposition förutsatts huvudlärare med full tjänstgöring — utgörande en veckotimmes föreläsningsskyldighet och 15 veckotimmars annan undervisningsskyldighet — erhålla en årslön av 10 000 kronor samt huvudlärare med mindre omfattande undervisningsskyldighet erhålla nämnda årslön minskad med $\frac{1}{16}$ för varje veckotimme, varmed undervisningsskyldigheten understiger 16 veckotimmar. På motsvarande sätt som i det föregående föreslagits för facklärare bör huvudlärare vara tillförsäkrad lön beräknad för minst 9 veckotimmar, motsvarande en minskning av det för full tjänstgöring gällande lönebeloppet med högst $\frac{7}{16}$. Efter minskning uppkommet tal, som ej utgöres av helt med tre delbart krontal, bör jämkas till närmast högre sålunda delbara krontal. Vid tillämpning av avlöningsbestämmelserna bör i skilda hänseenden så anses, som om huvudlärare tillhörde lönegraden A 23, löneklassen 26. Av de särskilda bestämmelser, som skola gälla för facklärare, böra å huvudlärare tillämpas föreskrifterna om rätt till oavkortad lön vid undervisningens inställande till följd av smittsam sjukdom samt om återläsningsskyldighet i dylikt fall. För huvudlärare med reducerad tjänstgöring böra A- och B-avdragen beräknas genom reduktion med samma antal sextondelar som tillämpas vid årslönens bestämmande; avdragsbelopp för dag, som icke slutar å helt femtal ören, bör jämkas till närmaste femtal.

De ändringar i civila avlöningsreglementet, som enligt det nu anförda böra vidtagas i samband med tekniska skolans omorganisation, böra träda i kraft den 1 juli 1945.

Viss ändring i 50 § militära avlöningsreglementet. Under punkten 5 (s. 17 och 18) behandlas föreslagen ändring i 50 § militära avlöningsreglementet. Förslaget innebär införande av ett tillägg till de i nämnda paragraf meddelade bestämmelserna, att ekiperingshjälp vid tillträdande av ordinarie beställning icke ånyo må tillkomma den, vilken tidigare uppburit ekiperingshjälp såsom innehavare av extra ordinarie beställning eller befattning, med vilken enligt därom gällande bestämmelser är förenad rätt till ekiperingshjälp.

Visst tillägg till gällande bestämmelser om förmåner under flygtjänstgöring. Här ovan har framhållits, att propositionen nr 218 under punkten 10 behandlats den ändring av 27 § 1 mom. militära avlöningsreglementet, som vore en följd av en i propositionen nr 170 förordad arvodesreglering i avseende å flygförare som tillika är flyglärare vid grundläggande flygutbildning. Under punkten 6 (s. 18) i det vid propositionen nr 316 fogade utdraget av statsrådsprotokollet behandlas föreslagen ändring i motsvarande avseende av 25 § 1 mom. manskapsavlöningsreglementet.

Motionerna I: 224 och II: 391 samt II: 224.

I de likalydande motionerna I: 224 och II: 391 hemställles, att riksdagen måtte beakta att i motionerna angivna ändringar vidtagas i civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet.

Enligt nämnda reglementen skall kvinnlig ordinarie och extra ordinarie tjänsteman vid tjänstledighet för havandeskap eller barnsörd vidkännas A-avdrag under en tid av högst 120 dagar, »dock ej för tid efter 90:e dagen från förlossningen». Förslaget innebär, att orden »dock ej för tid efter 90:e dagen efter förlossningen» utgå.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för yrkandet, får utskottet hänvisa till motionen I: 224.

Vidare har i motionen II: 224 hemställts, att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida kompensation vid räknande av tjänstår kan beredas den värnpliktiga manliga ungdomen för den tid den under sin utbildningstid varit inkallad till värnplikts- eller beredskapstjänst.

I fråga om motionärens motivering för förslaget får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet.

Vidkommande frågan om *retroaktiv tillämpning av vissa från och med den 1 juli 1939 gällande lönetursregler* framgår av utredningen, att de särskilda lönetillägg, vilka extra ordinarie tjänstemän dessförinnan åtnjöto såsom kompensation för familjepensionsavdragen, vid löneregleringen nämnda dag ersattes med en anordning innebärande att lägsta löneklassen inom varje lönegrad borttogs i löneplanen för dylika tjänstemän. Därigenom höjdes begynnelselönen med en löneklass. På grund av en övergångsbestämmelse skulle extra ordinarie tjänsteman, vilken ej uppnått högsta löneklassen, den 1 juli 1939 flyttas upp en löneklass och för vidare löneklassuppflyttning äga taga i beräkning den tid, varunder han tillhört eller beräknades ha tillhört den lägre löneklassen.

Den särskilda löneklassuppflyttning, som flertalet extra ordinarie tjänstemän i följd härav erhöilo den 1 juli 1939, har i förening med bestämmelsen om sneddnning vid befordran kommit att få sådana verkningar, att personer,

vilka erhållit befordran till ordinarie tjänst efter nämnda dag, passerat äldre kamrater i lönetur. Sådana konsekvenser av de nya bestämmelserna voro förutsedda vid löneregleringens genomförande, men statsmakterna ansågo likväl, såsom departementschefen framhållit, att en retroaktiv tillämpning för undanröjande av dylika ojämnheter i löneturen icke borde komma till stånd.

Numera har emellertid erfarenheten visat, att dessa ogynnsamma verkningar av omläggningen av löneturssystemet uppträtt i ett förhållandevis stort antal fall och att de av befattningshavarna uppfattas såsom irriterande och onödiga orättvisor, vilka icke böra äga bestånd. Ehuru utskottet är väl medvetet om att en ändring av hithörande bestämmelser stöter på stora svårigheter att genomföra finner utskottet likväl med viss anslutning till de i ämnet väckta motionerna I: 330 och II: 513, II: 514 samt II: 539 förhållandena påkalla åtgärder till undanröjande av här ifrågasvarande anledning till missnöje. Utskottet har dock ej ansett sig böra tillstyrka gottgörelse, avseende numera förfluten tid. Av utskottet förordade åtgärder böra avse att från ingången av nästa budgetår i löneturshänseende åstadkomma en större rättvisa mellan tjänstemännen inbördes i de fall, då vid övergången den 1 juli 1939 till nytt avlöningsreglemente uppkomna ojämnheter alltjämt göra sig gällande. De härför erforderliga omräkningarna torde visserligen icke medhinnas dessförinnan, men den omräknade löneturen bör i sådant fall erhålla retroaktiv giltighet från nämnda tidpunkt. Kungl. Maj:t torde böra bemyndigas att utfärda erforderliga föreskrifter i det av utskottet angivna syftet.

Vad därefter angår frågan om *avskedspremie och övergångsersättning till avgående fast anställt manskap vid försvaret* har riksdagen, såsom den lämnade redogörelsen utvisar redan i annat sammanhang tagit ställning till såväl det i propositionen framlagda förslaget som yrkandet i motionen II: 540. I anslutning till nämnda ställningstagande bör första momentet av övergångsbestämmelserna i Kungl. Maj:ts förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av manskapsavlöningsreglementet underkastas viss jämkning. Sålunda bör åt nämnda övergångsbestämmelse givas den innebörden, att de nya bestämmelserna om avskedspremie och övergångsersättning skola träda i kraft för på aktiv stat den 1 juli 1945 anställt manskap, såvitt icke vederbörande före den 1 oktober 1945 anmäler sig vilja kvarstå å äldre bestämmelser. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att med iakttagande av vad utskottet sålunda anfört fastställa momentets slutliga lydelse.

Såsom i motionerna I: 224 och II: 391 framhållas må kvinnlig ordinarie och extra ordinarie tjänsteman åtnjuta lön med A-avdrag under en tid av högst 120 dagar vid *tjänstledighet för havandeskap eller barnsbörd*. Enligt en uttrycklig föreskrift i vederbörande avlöningsreglementen må denna förmån dock ej åtnjutas för tid efter 90:e dagen efter förlossningen. I anledning av motionärernas yrkande att sistnämnda föreskrift skall utgå, får utskottet erinra om att förmånen i fråga före tillkomsten av nuvarande avlöningsreglementen var begränsad till en tid av 90 dagar. 1936 års lönekommitté, vars förslag i ämnet ligger till grund för den nu gällande bestämmelsen, förordade i anslutning till de befolkningspolitiska och familjesociala strävandena en

utsträckning av den nämnda tiden om 90 dagar med ytterligare 30 dagar, varigenom kommittén avsåg att möjliggöra en ur såväl verkens som befattningshavarnas synpunkt önskvärd ledighet före barnsörden utan inknappning på den ledighetstid, som då högst finge beviljas med A-avdrag. Utskottet vill jämväl framhålla, att den av motionärerna kritiserade bestämmelsen förhindrar visst missbruk av den ifrågavarande ledigheten. Skulle bestämmelsen komma att utgå kunde nämligen exempelvis en lärarinna, vars havandeskap upphörde i början av sommarferierna, uttaga de 120 dagarnas tjänstledighet från början av nästa hösttermin och alltså återinträda i tjänstgöring först vid början av vårterminen nästföljande år. Med hänsyn till såväl motiveringen för införandet av nu gällande bestämmelser på området som till vad utskottet sist framhållit avstyrker utskottet bifall till ifrågavarande motioner.

I motionen II: 224 föreslås utredning av frågan, huruvida kompensation vid räknande av tjänstår kan beredas den värnpliktiga manliga ungdomen för den tid, den under sin utbildningstid varit inkallad till *värnplikts- eller beredskapstjänst*. Det är givet, att genomförandet av en sådan ordning kan föranleda avsevärda praktiska olägenheter. Betecknande härför är att ett av särskilda sakkunniga nyligen framlagt förslag i liknande ämne (SOU 1943/47), nämligen om meritberäkning för befälsutbildade värnpliktiga, endast i begränsad omfattning hittills kunnat föranleda åtgärd. Enligt utskottets mening tillhör den fråga, som motionären önskar utredd, ett betydligt större sammanhang, nämligen frågan om åstadkommande över lag av större rättvisa mellan å ena sidan ungdom, som är ålagd militärtjänstgöring, och å andra sidan från dylik tjänstgöring frikallad ungdom. Med utredning av sistnämnda fråga torde tills vidare böra anstå.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i här ej särskilt berörda delar, får under återopande av vad sålunda anförts hemställa,

A. att riksdagen må

1) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen II: 540 godkänna vid propositionen nr 218 fogade förslag till kungörelser om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8), militära avlöningsreglementet den 15 juni 1939 (nr 275), manskapsavlöningsreglementet den 21 juni 1940 (nr 652) samt om ändrad lydelse av 14 § folkskolans avlöningsreglemente den 30 juni 1942 (nr 619), beträffande kungörelsen om ändring i vissa delar av manskapsavlöningsreglementet dock med den jämkning, som framgår av vad utskottet anför,

2) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 2 mars 1945 förordat

a) meddela föreskrifter i fråga om avlöning å civil befattning under tjänstledighet för militär tjänstgöring,

b) meddela föreskrifter i fråga om avlöning under tjänstgöring vid verkshemvärn,

c) meddela föreskrifter i fråga om löneklassplacering av vissa personalgrupper vid statens järnvägar,

d) meddela föreskrifter i fråga om löneklassplacering för befattningshavare, som innehaft kollektivavtalsanställning,

e) för budgetåret 1945/46 meddela särskilda avlöningsföreskrifter vid eventuell övergång till krisadministration,

3) i anledning av motionerna I: 330 och II: 513 samt II: 514 och 539 bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter i fråga om löneklassplacering i vissa fall, då vid övergången till nytt avlöningsreglemente den 1 juli 1939 uppkomna ojämnheter alltfört göra sig gällande,

4) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänna vid propositionen nr 316 fogade förslag till kungörelser om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) samt om ändrad lydelse av 50 § militära avlöningsreglementet den 15 juni 1939 (nr 275) och 25 § 1 mom. manskapsavlöningsreglementet den 21 juni 1940 (nr 652),

B. att motionerna I: 224 och II: 391 ej må av riksdagen bifallas,

C. att motionen II: 224 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 juni 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Lindström, Sven Larsson, Bäcklund, Karl Andersson, Mannerskantz, Heiding, Carlström, Gustaf Iwar Andersson, Emil Petersson* och *Gustav Emil Andersson*; samt

från andra kammaren: herr *Eriksson* i Stockholm, *Ward, Pettersson* i Dahl, *Andersson* i Malmö, *Mårtensson, Staxång, Lindholm*, fru *Alvén*, herrar *Boman* i Kieryd, *Pettersson* i Degerfors, *Johansson* i Mysinge och *Birke*.